

УДК 327 (73+510):001

КАТЕГОРІАЛЬНО-ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ СТРАТЕГІЇ СТРИМУВАННЯ ТА ЗАЛУЧЕННЯ В АМЕРИКАНСЬКО-КИТАЙСЬКИХ ВІДНОСИНАХ

Вишневська І. Г.

Аспірантка ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України».

Науковий керівник: Потехін О. В., доктор історичних наук, головний науковий співробітник ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України».

Анотація. Після розпаду біполярної системи міжнародних відносин, детермінантою зовнішньої політики Сполучених Штатів щодо КНР стає стратегія стримування та залучення (конгейджмент), релевантність якої пояснюється іманентним для КНР нароцуванням оборонного потенціалу, високими темпами економічного зростання, підвищенням глобальної і регіональної ролі.

У статті розглянуто складові стратегії «конгейджмент» – поняття «стримування» та «залучення» («інтеграція») як усталені наукові категорії в теорії міжнародних відносин. У контексті комплексного вивчення наукової проблеми виділені рівні міждержавної інтеграції, проведено чітке розмежування між «containment» (утримання супротивника в певних територіальних межах) та «deterrence» (дія на опонента шляхом превентивних погроз), зосереджено увагу на трансформаційних етапах стратегії «конгейджмент», дослідивши їх понятійно-категоріальний апарат.

Ключові слова: конгейджмент, стримування, залучення, інтеграція, США, КНР.

Постановка проблеми. Відсутність теоретичного визначення стратегії стримування та залучення і, загалом, досить обмежена кількість теоретичних досліджень даного питання потребує аналізу існуючих наукових категорій в теорії міжнародних відносин, що допоможе детермінувати природу та характер поняття.

Мета статті – проаналізувати стратегію стримування та залучення в американсько-китайських відносин в контексті усталеного в теорії міжнародних відносин категоріально-понятійного ряду.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Висвітлення генези та еволюції стратегії стримування та залучення КНР здійснено в працях закордонних науковців Роберта Саттера (Robert Sutter), Пітера Февера (Peter Feaver), Майкла Свейна (Michael Swaine), Ешли Телліса (Ashley Tellis), Залмая Халілзада (Zalmay Khalilzad). Ґрунтовним дослідженням поняття «стримування» в теорії міжнародних відносин займалися Патрік Морган (Patrick Morgan), Ян Шапіро (Ian Shapiro), Бернард Броді (Bernard Brodie), а також вітчизняні вчені О. В. Потехін, П. А. Сліпченко, І. Я. Тодоров та ін. Для дослідження категорії «інтеграція», яке в політиці концептуально розглядається як «залучення», були використані доробки К. Дойча (Karl Deutsch), Г. Маркса (Gary Marks), К. Бланка (Kermit Blank), Л. Хоуг (Liesbet Hooghe), В. В. Копійки тощо.

Основні результати дослідження. На сучасному етапі зовнішньополітичну діяльність США у великій мірі визначає релевантність стратегії стримування та залучення (containment) Китаю, котра поєднала елементи класичної доктрини стримування (containment) та залучення (engagement). Генезис політики конгейджменту припадає на

кінець XX – початок XXI століття, коли представники корпорації «Ренд» зголосилися об'єднати обидві концепції в єдину стратегію.

Політика стримування:

1) комплекс заходів, спрямованих на запобігання прямої агресії чи інших форм експансії однієї держави чи групи держав стосовно іншої держави (чи держав). Основним компонентом політики стримування є відкрита демонстрація несприятливих наслідків для самого агресора чи експансіоніста;

2) комплекс заходів, спрямованих на звуження масштабів агресії, що почалася, чи експансії з метою зведення їхніх наслідків до мінімуму [1, с. 26].

Генрі Кіссінджер трактує стримування як «комбінацію сили, волі до її використання і розуміння цього потенційним агресором» [2, р. 171]. Морган розглядає стримування як «використання загроз, маніпулюючи поведінкою, з метою попередження небажаного, запобігання дій під страхом наслідків» [3, р. 1].

На думку авторки, стратегія стримування – це форма використання комплексної сили держави (КСД) з метою досягнення бажаного рівня контролю над країною-опонентом шляхом застосування прямого чи імпліцитного тиску, дипломатичних прийомів, погроз та інших можливих засобів, включно з силовими.

В англійській мові для позначення поняття «стримування» використовують два терміни: «containment», який означає утримування супротивника в певних територіальних межах, та «deterrence», що передбачає дію на опонента шляхом превентивних погроз.

Виникнення доктрини «стримування» (containment) пов'язують з ім'ям Дж. Кеннана; в лютому 1946 він надіслав із Москви у Вашингтон так звану «довгу телеграму», в якій попереджав, що радянське керівництво на чолі зі Й. Сталіним сприйматиме поступливість та не підтверджені реальними діями погрози як прояв слабкості Заходу і сприйматиме вимоги США та їх союзників лише в разі непохитності останніх та їх готовності чинити опір діям СРСР. Відтак Кеннан наполягав, що США мають твердо і послідовно захищати свої позиції у світі. В анонімній статті «Джерела радянської поведінки» в липні 1947 в журналі «Форін афферз» він запропонував «довгострокове і терпляче, але тверде і пильне стримування російських експансіоністських тенденцій» в очікуванні того, що радянський режим зміниться на краще або зазнає поразки [4, с. 524].

Американський професор політичних наук Принстонського університету Ян Шапіро в книзі «Контейнмент» пояснював стримування як «стратегію останнього засобу спасіння» [5, с. 34]. Кеннан застерігав від надмілітаризації стримування, він підтримував культурні контакти та обміни [6, р. 145].

Однак в 1950-х роках стратегія «containment» трансформувалася в «deterrence» внаслідок низки причин, зокрема, появи в 1949 р. атомної зброї в СРСР, а також комуністичної революція в Китаї, поразки США на Корейському півострові (1950-1953). У подальшому стримування наддержав і їхніх блоків поступово розвинулося в кооперативний безпековий менеджмент для глобальної міжнародної системи [3, р. 4]. Українські науковці О. Потехін та І. Тодоров виділяють у постбіполярну епоху два напрямки трансформації структури ядерного стримування:

1) перехід до багатопольярного стримування, головними об'єктами якого є так звані «країни-ізгої»;

2) переміщення впливу ядерного стримування з глобального на регіональний рівень [7, с. 96-97].

Після 11 вересня 2001 р. у безпековій політиці США відбувся зсув: від стримування (deterrence) до випередження (pre-emption), оскільки існували деякі загрози, які не можна було стримати, їх потрібно було попередити, щоб вони не були реалізовані [8, р. 2].

На думку британського історика Річарда Овері, стримування (deterrence) може спрацювати лише в тому випадку, якщо загроза військової відплати є вірогідною, і якщо немає сумнівів щодо політичних намірів використати її [9, р. 73].

Вважається, що генеза стримування («deterrence») бере витоки з праць італійського генерала Джуліо Дуе, на переконання якого, з появою технологій (на прикладі літака) виник парадокс: з одного боку вона заганяє у військовий глухий кут, а з іншого може покласти йому край [10, р. 9]. Також він ввів провідний принцип бомбардування, відповідно до якого об'єкт має бути знищено повністю одним ударом, після чого зникає необхідність повторних атак [11, р. 20]. Ця ідея знайшла подальший розвиток у концепції взаємного гарантованого знищення (ядерного паритету), згідно з якою мир підтримується загрозою тотальної відплати в разі нанесення першого ядерного удару. Представник класичного варіанту теорії ядерного стримування Бернард Броді виходить за межі сприйняття першого удару як лише військового, наголошуючи на необхідності володіти можливостями нанесення удару й по духовній силі [12, р. 270].

У теоретичних працях домінують дві концептуальні моделі: класична теорія стримування і модель спіралі. Фундаментальним принципом класичної теорії стримування є те, що вірогідні і реальні загрози можуть запобігти початку і стримати ескалацію конфлікту. Навпаки, прихильники моделі спіралі стверджують, що установки теорії стримування часто призводять до замкнутого кола конфлікту, коли негативна дія з одного боку тягне за собою акт у відповідь [13].

Основною категорією класичної теорії є відплата, здійснювана у відповідь на напад супротивника. Ідеалом є «мінімальне» або «базове» стримування, яке спирається на невеликий ядерний арсенал, призначений виключно для удару у відповідь.

Класичний варіант теорії ядерного стримування висуває взаємне гарантоване знищення (mutually assured destruction, MAD) як залог стабільності між країнами-опонентами.

На думку Р. Джервіса, представника школи політичної психології, держава повинна часто впадати в крайнощі, тому що помірність та намагання вести переговорний процес може бути сприйнятий опонентом за слабкість [14, р. 60]; сутність стримування полягає в демонстрації здатності і готовності вести війну [14, р. 58].

Р. Джервіс вказує на метафори в стримуванні: «сходи ескалації» та «слизький шлях». Перша метафора пояснюється легкістю, з якою ми піднімаємося і спускаємося по сходах, відповідно, можливий контроль за ескалацією як звичайних, так і ядерних конфліктів. Прибічники цієї метафори підтримували збройні конфлікти, оскільки вважали, що хід ядерної війни, в принципі, можна контролювати. Прихильники «слизького шляху», навпаки, підтримували концепцію «взаємного гарантованого знищення», бо в разі виникнення протиріч, конфлікту інтересів політичні лідери легко втрачають контроль над ситуацією, яка може «скотитися» до озброєного протистояння.

Система стримування включає наступні принципи:

1. Багатоступінчатого стримування з визначенням верхніх та нижніх ступенів як основних.
2. Послідовного використання «механізмів гальмування» ескалації конфлікту. Серед всіх можливих стримуючих дій пріоритет надається тим, які мінімалізують ескалацію конфлікту на вищі ступені.
3. Принцип збалансованої кумулятивності маргінальних збитків, суть якого полягає в тому, що на початковій стадії конфлікту – виключається нанесення супротивнику матеріальних або військових збитків. Пріоритет в нанесенні (загрозі нанесення) різних видів

збитків (маргінальних) в еволюції конфлікту визначається наступним впорядкованим рядом: збиток престижу держави, моральний і політичний збиток, віддалений екологічний збиток, збиток звичайним засобам ведення війни, збиток системі вищого військового управління і стратегічним ядерним об'єктам, матеріальний збиток і збиток населенню. Швидкість наростання кожного маргінального збитку неоднакова на різних ступенях сходів стримування: на нижніх – незначна, на середніх – максимальна, на верхніх – мала, цим забезпечується s-подібність кривої накопиченого маргінального збитку.

4. Принцип акцентованої дії. Як першочерговий об'єкт дії виділяються держави зі складу протиборчої коаліції, що є «генераторами» конфлікту і надають істотний вплив на результат рішення коаліційного керівництва.

5. Принцип комплексної дії стримуючих реакцій (комплексне застосування політичних, економічних, військових та інших заходів, підкріплених відповідною декларативною політикою).

6. Принцип ультимативності попередження про загрозу. На адресу супротивника надходить спеціально оформлене попереджувальне повідомлення, підкріплене реальною можливістю реалізації загрози.

7. Принцип гарантованого підтвердження продекларованих стратегій погроз.

8. Принцип зворотньої петлі деескалації (рішучий ініціативний перехід на наступний рівень ескалації при неможливості стримати супротивника на даному ступені, з метою подальшої деескалації і припинення конфлікту супротивником під загрозою неприпустимих великих втрат).

9. Принцип збереження дозованої свободи у відповідь реакції супротивника. Стримуючі дії не повинні заганяти супротивника в безвихідь [15].

Під час вибору стримуючих заходів, керуються принципом комплексної дії стримуючих реакцій, включаючи:

- політичні заходи (оголошення ультимативних вимог державам-агресорам і використання міжнародних інститутів ООН, ОБСЄ і ін.);
- дипломатичні заходи (наприклад, розривання дипломатичних відносин);
- правові, економічні (введення ембарго на постачання сировинних ресурсів, енергоносіїв та ін.);
- військові (офіційна заява про підвищення боєготовності військ, нарощування складу сил, приведення СЯС у ВСБГ), включаючи погрози, демонстративні удари і удари по цивільних та військових об'єктах.

Александр Джордж та Річард Смоук виділяють три типи стримування в залежності від різних рівнів конфлікту:

1. Стримувальні відносини стратегічних сил двох наддержав;
2. Стимування локальних і обмежених війн;
3. Стимування невійськових викликів та «субобмежених» конфліктів на низькому рівні спектру насильства [16, р. 172].

Український науковець П. Сіновець вказує на 6 видів стримування:

- Загальне (general) – спроба вплинути на опонента наперед розрахованими раціональними загрозами (СРСР – США в період «холодної війни»).
- Ситуативне (immediate) – один з акторів бачить загрозу атаки і вживає заходів для її стримування (Карибська криза).
- Мінімальне (кінцеве) (finite) – стримування вірогідного супротивника від ядерного нападу шляхом можливості нанесення йому неприйнятної збитку.

- Розширене (enhanced) – стримування супротивника від застосування будь-яких видів ЗМЗ, зокрема від атаки звичайними озброєннями, а також від ескалації конфліктних ситуацій.

- Основне (basic) – стримування атаки потенційних супротивників держави на його власній території (Росія, Китай, будь-яка держава).

- Протяжне (extended) – стримування атаки потенційних супротивників держави на території його союзників (США – держави НАТО) [17, с. 114].

Реалізацію стратегії стримування поділяють на тотальну та вибірковою [18, с. 6-13]. При тотальному стримуванні на кожному з можливих рівнів конфлікту створюється неприйнятне для супротивника очікуване співвідношення «зиск – витрати» від курсу на конфронтацію. Необхідною умовою реалізації стратегії тотального стримування є паритет або перевага бойових можливостей над бойовими можливостями супротивника на всіх рівнях конфлікту.

Стратегія вибіркового стримування не вимагає паритету чи переваги в бойових можливостях на всіх рівнях конфлікту і тому є дешевшою, хоч і більш ризикованою. Вона припускає свідомий вибір тих або інших рівнів конфлікту, на яких можливо і доцільно здійснювати стримування. Вибіркове стримування не тільки допускає, але і вимагає при необхідності або створення дійсної загрози ескалації конфлікту, або свідомої, прямої ескалації до рівня, на якому забезпечується стримування. Це можливо лише за умови, що подальша ескалація на цьому рівні буде не вигідна супротивнику унаслідок отримання ним неприпустимо великих збитків. Національна безпека Сполучених Штатів передбачає використання деталізованих «сходів стримування». За словами заступника міністра оборони П. Вулфовіца, згадані «сходи» включають чотири «ступені»: «гарантії», «попередження», «стримування», «нанесення поразки». Союзницькі «гарантії» передбачають розвиток військових можливостей США, що і є попередженням для потенційних супротивників [19, с. 35-44].

Проведений аналіз показує, що для цілей концептуального дослідження проблем вироблення стратегії і тактик стримування на різних рівнях конфлікту доцільно розглянути триступінчасту модель сходів стримування. Сходи стримування, подібно до сходів ескалації, відображають зростаючу інтенсивність можливого конфлікту, показують послідовність його ступенів. Кожна частина цих сходів окремо може служити схемою для вивчення і пошуку можливих шляхів реалізації способів стримування.

Виокремлюються наступні групи ступенів стримування:

- верхні ступені (великомасштабна війна, світова війна із застосуванням ядерної зброї і нанесенням ударів по цивільних об'єктах);

- середні ступені (локальна, регіональна і великомасштабна війни без застосування або із застосуванням ядерної зброї);

- нижні ступені (військове протистояння, демонстрація сили, недружні політичні, економічні й дипломатичні акти).

Морган вказує: «стримування працює на трьох рівнях: як тактика, як стратегія національної безпеки і як вирішальний компонент безпеки міжнародної системи» [3, р. 4].

Однак стримування може стати і джерелом порушення безпеки, про що зазначає Роберт Джервіс: «будь-яка конфліктна ситуація неминуче демонструє помилкове сприйняття супротивниками взаємних цілей, засобів, побоювань, а також позицій... В результаті, державі рідко вдається провести лінію загрози, яка б стримувала його опонента, – навпаки, спроба провести таку лінію зазвичай має провокуючий, а не стримуючий ефект» [20, р. 109].

Тож альтернативою «стримування» може стати «залучення» (engagement). У теорії міжнародних відносин «залучення» концептуально розглядається як «інтеграція», зокрема, у визначенні З. Халілзада, який є провісником впроваджені Сполученими Штатами зовнішньополітичної стратегії стримування та залучення КНР, конгейджмент трактується як комплементарність наукових категорій «стримування» та «інтеграції» [21, р. 8].

За визначенням українського науковця В. В. Копійки, «міжнародна інтеграція (з лат. *integratio* – поповнення, відновлення) – процес економічної взаємодії країн, що веде до зближення господарських механізмів, набуває форми міждержавних угод та узгоджено регулюється міждержавними органами» [22, с. 556].

Згідно з К. Дойчем, засновником теорії транзакціоналізму, інтеграція – це «створення співтовариства безпеки між державами регіону» [23, р. 12]. Теорія К. Дойча будувалася на базі популярного в 1950-і роки біхевіоризму, тому досягнення співтовариства безпеки передбачалося через взаємодію між різними націями. Більш того, прихильники цієї теорії вважали, що взаємодія може бути кількісно виміряна через підрахунок кількості міжнародних телефонних дзвінків, туристів і т. ін.

Сучасні транзакціоналісти, зокрема, Е. Адлер і М. Барнетт, розробили треступінчасту модель розвитку співтовариства безпеки. Перший ступінь передбачає наявність деяких базових умов, що передують утворенню співтовариства безпеки. На другому ступені виникають чинники, що призводять до розвитку атмосфери взаємної довіри і колективної ідентичності, до яких окрім структури влади та інституційного процесу, зокрема, відносять когнітивні структури – знання. На третьому ступені вже на основі довіри й колективної ідентичності формується саме співтовариство безпеки [24, р. 8].

В останні десятиліття особливе значення у вивченні інтеграції отримала концепція багаторівневого управління (КБУ), розроблена такими дослідниками, як Р. Маркс, К. Бланк і Л. Хоуг. Оскільки процеси інтеграції приводять до утворення макросоціально-політичних систем, в яких жоден актор самостійно не може володіти повною інформацією для ухвалення комплексних рішень, а також не має достатніх повноважень для повномасштабних дій, то в даній теорії акцентується увага на вивченні проблем регулювання складних динамічних соціальних систем [25, р. 4].

Основною відмінністю даної моделі є те, що вона бачить інтеграційний політичний процес як взаємодію незалежних політичних акторів на різних рівнях, що частково відображає принцип субсидіарності [26, р. 7]. Необхідно відзначити, що концепція багаторівневого управління прямо не протистоїть суверенітету держави. Навпаки, в ній держава сама будує систему, яка допоможе зберегти державу як таку [26, р. 25]. На думку Дж. Руггі, предметом вивчення КБУ є постмодерніські міжнародні політичні форми, наприклад, ЄС, особливістю яких є рухливість, постійність невизначеності й множинність форм влади [27, р. 173].

Згідно з принципами неофункціонального підходу, закладеними в роботах Е. Хааса та Л. Ліндберга, інтеграція може послабити авторитаризм у державному управлінні. Неофункціоналісти висувають модель, котра допускає можливість декількох автоматичних процесів, що розвивають інтеграцію: успішна інтеграція в одному секторі втягуватиме в інтеграційну мережу інші суміжні галузі; економічна інтеграція автоматично збільшує ступінь взаємодії у всьому регіоні; збільшується кількість міжнародних організацій, які стають основними прихильниками інтеграції [28, р. 441].

Найважливішою складовою неофункціоналістської теорії інтеграції є концепція переливання (spillover), що обумовлюється цілеспрямованою діяльністю осіб і організацій,

які, побачивши переваги співпраці в одній сфері, вирішують підтримати таку співпрацю в інших галузях.

В українській дипломатичній енциклопедії виділено шість стадій міждержавної інтеграції:

1) На початковій стадії між державами укладаються преференційні торговельні угоди, що передбачають надання країнам-учасникам більш сприятливого режиму, аніж вони надають третім країнам. На першій стадії інтеграції не передбачається створення будь-яких міждержавних органів для управління преференційними угодами.

2) На другій стадії – держави переходять до створення зони вільної торгівлі (ЗВТ), що передбачає повне скасування митних тарифів у взаємній торгівлі при збереженні національних митних тарифів по відношенню до інших країн.

3) Третя стадія інтеграції передбачає формування митного союзу між державами з узгодженим скасуванням національних митних тарифів і введенням спільного митного тарифу та єдиної системи нетарифного регулювання торгівлі щодо третіх країн.

4) На четвертому рівні держави укладають угоди про свободу пересування товарів, послуг, капіталу і робочої сили; проводять зустрічі на високому та найвищому рівнях та забезпечують існування постійних структур управління.

5) На п'ятому етапі досягається рівень економічного союзу з переходом до координації макроекономічної політики, уніфікації законодавства у валютній, бюджетній, грошовій галузях, запровадження спільної валюти.

6) На шостому етапі – проведення спільної зовнішньої політики в галузі безпеки, оборони, внутрішніх справ та юстиції, цілковите скасування внутрішніх кордонів для переміщення громадян і вантажів тощо [22, с. 556-557].

Аналіз етапів інтеграції є необхідним для визначення ефективності «залучення» як для США (країни, від якої виходить ініціатива запровадження стратегії конгейджменту), КНР (країни-реципієнта) так і для всієї міжнародної системи.

Інтегрувати Китай в сучасну систему міжнародних відносин – такими були заходи політики США за президентства Б. Клінтона, коли набула популярності «м'яка» стратегія, відома іманентною поліфонією визначень: «залучення», «конструктивне залучення», «комплексне залучення». «Конструктивне залучення» передбачало формування китайського політичного порядку, воно порівнювалося з азартною грою, де зростаюча частка Китаю в існуючому порядку мала зробити козирем будь-який інтерес, який вони мають у видозміненому порядку. Якщо азартна гра окупиться, це і буде безпрецедентним випадком, оскільки кожна зростаюча сила в історії прагнула переписати правила на свою користь, а не погоджувалася узгоджувати свої інтереси з існуючою системою.

Чжен Юннйань вказує на те, що американська стратегія залучення, якій було надано велике значення за президентства Б. Клінтона, не могла бути довгостроковою і, як наслідок, – перевагу отримує радикальна стратегія хеджинг, або як ще її називають стратегічним оточенням, огороженням, що набула популярності в зовнішній політиці Сполучених Штатів після інциденту із затриманням ВПС Китаю у квітні 2001 року літака-розвідника США. За китайськими оцінками, нова політика стримування стала аналогом маккартиської політики 1950-х років і була розцінена керівництвом КПК як прояв агресії, що безпосередньо несе загрозу безпеці Китаю.

У 2005 році конгейджмент і хеджинг трансформуються в стратегію відповідального акціонера (responsible stake holder), проголошену на засіданні Комітету з американсько-китайських відносин Заступником Держсекретаря США Р. Зоелліком. Дипломат детально виклав причини, внаслідок яких США не повинні застосовувати до Китаю політику ізо-

ляції (fencing), котра в роки «холодної війни» застосовувалася проти СРСР, оскільки сучасний Китай відрізняється від колишнього СРСР наступним:

- КНР не прагне поширювати в світі антиамериканську ідеологію.
- Хоча Китай не є демократичною країною, але він в той же час не демонструє прагнення до потенційного конфлікту з демократичними країнами.
- Сповідуючи меркантилізм, Китай не готовий до боротьби з капіталізмом.
- У КНР домінує переконання, що його майбутнє пов'язане із збереженням нинішньої системи міжнародних відносин.

Нова стратегія видалася адміністрації Дж. Буша-молодшого більш комплексною і «миролюбною»; в ній акцентувалася увага на доцільності залучення Китаю в існуючу систему міжнародних відносин. Та співробітник Інституту АТР Академії суспільних наук КНР (Шанхай) Ван Вейнань концепцію відповідального зацікавленого учасника розцінив як спробу США добитися від Китаю підтримки у відстоюванні американських інтересів і, таким чином, назвав її інструментом продовження політики конгейджменту (congame-ment = containment + engagement).

Стратегія стримування та залучення Китаю продовжує функціонувати й за президентства Обами. З одного боку між США та КНР існує тісне співробітництво, а з другого – Сполучені Штати захищають і відстоюють свої інтереси в просторі між західною частиною Тихого океану, Південною Азією і Індійським океаном, стримуючи Китай.

Висновки. Детермінантою американо-китайських відносин є *політика стримування та залучення* Китаю, конверсія парадигм якої характеризується коливаннями, викликаними біфуркаційністю підходів до формування зовнішньої політики США.

Список використаної літератури

1. Кудряченко А. І. Геополітика / А. І. Кудряченко, Ф. М. Рудич, В. О. Храмов. – К. : МАУП, 2004 – 296 с.
2. Kissinger H. A. The Necessity for Choice: Prospects of American Foreign Policy / Henry A. Kissinger. – N.Y. : Harper, 1960. – 370 p.
3. Morgan, Patrick M. Deterrence Now / Patrick M. Morgan. – Cambridge : Cambridge University Press, 2003. – 331 p.
4. Українська дипломатична енциклопедія : у 2-х т. / редкол. : Л. В. Губерський (голова) та ін. – К. : Знання України, 2004. – Т. 2. – 812 с.
5. Shapiro I. Containment: Rebuilding a Strategy against Global Terror / Ian Shapiro. – Princeton : Princeton University Press, 2007. – 192 p.
6. Nye J. S. Soft Power: The Mean to Success in World Politics / Joseph S. Nye, Jr. – New York : PublicAffairs, 2004. – 191 p.
7. Потехін О. В. Глобалізація безпеки / О. В. Потехін, І. Я. Тодоров. – Донецьк : Нолідж, 2011. – 246 с.
8. Freedman L. Deterrence / Lawrence Freedman. – Cambridge, Malden : Polity Press, 2004. – 160 p.
9. Overy R. J. Air Power and the Origins of Deterrence Theory before 1939 / R. J. Overy // Journal of Strategic Studies. – 1992. – Vol. 15. – № 1. – P. 73 – 101.
10. Meilinger Ph. S. Giulio Douhet and the Origins of Airpower Theory / Phillip S. Meilinger // The paths of heaven: the evolution of airpower theory / by the School of Advanced Airpower Studies. – Maxwell Air Force Base, Alabama : Air University Press, 1997. – 650 p.
11. Douhet G. The command of the air / Giulio Douhet. Translated by Dino Ferrari. – Washington, D.C. : Air Force History and Museums Program, 1998. – 394 p.

12. Strategy in the missile Age / by Bernard Brodie & RAND Corporation. – Princeton, New Jersey : Princeton University Press, 1959. – 423 p.
13. Zagare F. C. Deterrence Theory and the Spiral Model Revisited / Frank C. Zagare, Marc Kolgour // Journal of Theoretical Politics January. – 1998. – Vol. 10. – № 1. – P. 59-87.
14. Jervis R. Perception and Misperception in International Politics / R. Jervis. – Princeton, New Jersey : Princeton University Press, 1976. – 464 p.
15. Слипченко В. И. Ядерное сдерживание – миф XXI века [Электронный ресурс] / В. И. Слипченко // Офицеры России. – Режим доступа: http://oficery.ru/2008/02/05/jadernoe_sderzhivanie__mif_xxi_veka.html.
16. George A. L. Deterrence and Foreign Policy / A. L. George, R. Smoke // World politics. – 1989. – Vol. 41. – № 2. – P. 170-182.
17. Синовец П. А. Двумикий ЯНУС, или Теория ядерного сдерживания в XXI веке / П. А. Синовец. – М. : Феникс, 2008. – 138 с.
18. Старухин В. В. Основания и принципы современной теории сдерживания / В. В. Старухин, Е. С. Егоров // Научные труды кафедры эффективности боевых действий : сб. статей. – М. : ВАД, 1997. – С. 6-13.
19. Кусик А. В. Методика прогнозирования реакции членов коалиции на сдерживающие действия : отчет по НИР «Керчь-96». – М. : ВАД, 1997. – С. 35-44.
20. Jervis R. The Logic of Images in International Relations / R. Jervis. – Princeton : Princeton University Press, 1970. – 294 p.
21. Khalilzad Z. M. Congage China / Z. M. Khalilzad. – Washington, D.C. : RAND, 1999. – 111 p.
22. Українська дипломатична енциклопедія : у 2-х т. / редкол. : Л. В. Губерський (голова) та ін. – К. : Знання України, 2004. – Т. 1. – 759 с.
23. Rosamond B. Theories of European Integration / B. Rosamond. – New York : St. Martin's Press, 2000. – 278 p.
24. Adler E. Security Communities / E. Adler, M. Barnett. – Cambridge : Cambridge University Press, 1998. – 365 p.
25. Kooiman J. Modern Governance: New Government-Society Interactions / ed by J. Kooiman. – London & Newbury Park CA & New Delhi : Sage, 1993. – 250 p.
26. Marks G., Hooghe L., Blank K. Integration Theory, Subsidiarity and the Internationalisation of Issues: The Implication for Legitimacy / G. Marks, L. Hooghe, K. Blank // EUI Working Paper RSC. – Florence : European University Institute, 1995. – № 95/7. – 39 p.
27. Ruggie J. G. Constructing the World Polity: Essays on International Institutionalization / John Gerard Ruggie . – London : Routledge, 1998. – 312 p.
28. Dougherty J. Contending Theories of International Relations: A Comprehensive Survey / J. Dougherty, R. Pfaltzgraff. – New York : Longman, 2000. – 720 p.

CATEGORIAL-CONCEPTUAL APPARATUS OF STRATEGY OF CONTAINMENT AND ENGAGEMENT IN US-CHINA RELATIONS

Vyshnevskaya I. G.

Graduate student of «Institute of World History of the NAS of Ukraine».

Scientific adviser: Potekhin O. V., Doctor of History, Senior research officer of «Institute of World History of the NAS of Ukraine».

Abstract. *After the collapse of the bipolar system of international relations, strategy of containment and engagement (congagement) becomes a determinant of the U.S. foreign policy on*

China; its relevance is explained by the China's immanent build-up of defence potential, high rates of economic growth, increase of global and regional role.

The components of the strategy «congame» – the notion of «containment» and «engagement» («integration») – had been investigated as established scientific categories in the theory of international relations. In the context of a comprehensive solving of scientific problem the levels of interstate integration had been highlighted, clear delimitation between the «containment» (keeping an enemy in certain territorial limits) and «deterrence» (influence on an opponent by the preventive threats), attention had been focused on the transformation stages of «congame» strategy by examining their categorical-conceptual apparatus.

Key words: *congame, containment, engagement, integration, the USA, the PRC.*

References

1. Kudrjachenko A.I. Geopolityka / A. I. Kudrjachenko, F. M. Rudych, V. O. Khramov. – K. : MAUP, 2004 – 296 s.
2. Kissinger H. A. The Necessity for Choice: Prospects of American Foreign Policy / Henry A. Kissinger. – N.Y. : Harper, 1960. – 370 p.
3. Morgan, Patrick M. Deterrence Now / Patrick M. Morgan. – Cambridge : Cambridge University Press, 2003. – 331 p.
4. Ukrayins'ka dyplomatychna entsyklopediya : u 2-kh t. / redkol. : L. V. Gubers'kyj (golova) ta in. – K. : Znan-nya Ukrainy, 2004. – T. 2. – 812 s.
5. Shapiro I. Containment: Rebuilding a Strategy against Global Terror / Ian Shapiro. – Princeton : Princeton University Press, 2007. – 192 p.
6. Nye J. S. Soft Power: The Mean to Success in World Politics / Joseph S. Nye, Jr. – New York : PublicAffairs, 2004. – 191 p.
7. Potyekhin O. V., Todorov I. Y. Globalizatsiya bezpeky / O. V. Potyekhin, I. Y. Todorov. – Donetsk : Noyulidg, 2011. – 246 s.
8. Freedman L. Deterrence / Lawrence Freedman. – Cambridge, Malden : Polity Press, 2004. – 160 p.
9. Overy R. J. Air Power and the Origins of Deterrence Theory before 1939 / R. J. Overy // Journal of Strategic Studies. – 1992. – Vol. 15. – № 1. – P. 73 – 101.
10. Meilinger Ph. S. Giulio Douhet and the Origins of Airpower Theory / Phillip S. Meilinger // The paths of heaven: the evolution of airpower theory / by the School of Advanced Airpower Studies. – Maxwell Air Force Base, Alabama : Air University Press, 1997. – 650 p.
11. Douhet G. The command of the air / Giulio Douhet. Translated by Dino Ferrari. – Washington, D.C. : Air Force History and Museums Program, 1998. – 394 p.
12. Strategy in the missile Age / by Bernard Brodie & RAND Corporation. – Princeton, New Jersey : Princeton University Press, 1959. – 423 p.
13. Zagare F. C. Deterrence Theory and the Spiral Model Revisited / Frank C. Zagare, Marc Kolgour // Journal of Theoretical Politics January. – 1998. – Vol. 10. – № 1. – P. 59-87.
14. Jervis R. Perception and Misperception in International Politics / R. Jervis. – Princeton, New Jersey : Princeton University Press, 1976. – 464 p.
15. Slipchenko V. I. Yadernoye sderzhivaniye – mif XXI veka [Electronic resource] / V. I. Slipchenko // Oficery Rossii. – Rezhym dostupu: http://oficery.ru/2008/02/05/jadernoe_sderzhivanie__mif_xxi_veka.html.
16. George A. L. Deterrence and Foreign Policy / A. L. George, R. Smoke // World politics. – 1989. – Vol. 41. – № 2. – P. 170-182.
17. Sinovets P. A. Dvulikiy YANUS, ili Teoriya yadernogo sderzhivaniya v XXI veke / P. A. Sinovets. – M : Feniks, 2008. – 138 s.
18. Starukhin V. V. Osnovaniya i printsypy sovremennoy teorii sderzhivaniya / V. V. Starukhin, Y. S. Yegorov // Nauchnyje trudy kafedry effektivnosti boyevykh deystviy : sb. statey. – M. : VAD, 1997. – S. 6-13.
19. Kusik A. V. Metodika prognozirovaniya reaktsii chlenov koalitsii na sderzhivayuschiye deystviya : otchet po NIR «Kerch'-96». – M. : VAD, 1997. – S. 35-44.
20. Jervis R. The Logic of Images in International Relations / R. Jervis. – Princeton : Princeton University Press, 1970. – 294 p.
21. Khalilzad Z. M. Congage China / Z. M. Khalilzad. – Washington, D.C. : RAND, 1999. – 111 p.

22. Ukrayins'ka dyplomatychna entsyklopediya : u 2-kh t. / redkol. : L.V. Gubers'kyj (golova) ta in. – K. : Znan-nya Ukrainy, 2004. – Т. 1. – 759 s.
23. Rosamond B. Theories of European Integration / B. Rosamond. – New York : St. Martin's Press, 2000. – 278 p.
24. Adler E. Security Communities / E. Adler, M. Barnett. – Cambridge : Cambridge University Press, 1998. – 365 p.
25. Kooiman J. Modern Governance: New Government-Society Interactions / ed by J. Kooiman. – London & Newbury Park CA & New Delhi : Sage, 1993. – 250 p.
26. Marks G., Hooghe L., Blank K. Integration Theory, Subsidiarity and the Internationalisation of Issues: The Implication for Legitimacy / G. Marks, L. Hooghe, K. Blank // EUI Working Paper RSC. – Florence : European University Institute, 1995. – № 95/7. – 39 p.
27. Ruggie J. G. Constructing the World Polity: Essays on International Institutionalization / John Gerard Ruggie . – London : Routledge, 1998. – 312 p.
28. Dougherty J. Contending Theories of International Relations: A Comprehensive Survey / J. Dougherty, R. Pfaltz-graff. – New York : Longman, 2000. – 720 p.

КАТЕГОРИАЛЬНО-ПОНЯТИЙНЫЙ АПАРАТ СТРАТЕГИИ СДЕРЖИВАНИЯ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ В АМЕРИКАНО-КИТАЙСКИХ ОТНОШЕНИЯХ

Вишневецкая И. Г.

Аспирантка ГУ «Институт всемирной истории НАН Украины».

Научный руководитель: Потехин А. В., доктор исторических наук, главный научный сотрудник ГУ «Институт всемирной истории НАН Украины».

Аннотация. *После распада биполярной системы международных отношений, детерминантой внешней политики Соединенных Штатов по отношению к КНР становится стратегия сдерживания и привлечения (конгейджмент), релевантность которой объясняется имманентным для КНР наращиванием оборонного потенциала, высокими темпами экономического роста, повышением глобальной и региональной роли.*

В статье рассмотрены составляющие стратегии «конгейджмент» – понятия «сдерживание» и «привлечение» («интеграция») как устоявшиеся научные категории в теории международных отношений. В контексте комплексного изучения научной проблемы выделены уровни межгосударственной интеграции, проведено четкое разграничение между «containment» (удерживание противника в определенных территориальных границах) и «deterrence» (действие на оппонента путем превентивных угроз), сосредоточено внимание на трансформационных этапах стратегии «конгейджмент», исследовав их понятийно-категориальный аппарат.

Ключевые слова: *конгейджмент, сдерживание, привлечение, интеграция, США, КНР.*